
Potrzeby dzieci a przygotowane otoczenie

Pierwsze lata życia dziecka są najistotniejszym okresem, w którym nieświadoma nauka stopniowo przechodzi na poziom świadomości. Dlatego powinniśmy zwracać uwagę na otoczenie, w jakim nasi najmłodsi spędzają większość swojego czasu. Według Marii Montessori **„Rozwijające się dziecko ma inną relację z otoczeniem niż my; dorośli podziwiają je, zapamiętują i myślą o nim; dzieci je chłoną. To co widzą nie jest jedynie zapamiętywaniem; staje się to częścią ich duszy”**.

Dziecko rozpoczynające naukę przedszkolną jest delikatne i wrażliwe, potrzebuje stymulacji fizycznej, społecznej i intelektualnej. Musi być wolne wolnością, osiągniętą dzięki porządkowi, samodyscyplinie i samodzielności. W związku z tym otoczenie dziecka musi być przygotowane w taki sposób, aby zaspakajać jego potrzeby na każdym etapie rozwoju.

Dziecko poniżej szóstego roku życia znajduje się w okresie uczenia się komunikacji z innymi, myślenia twórczego i abstrakcyjnego, skupiania uwagi, rozwiązywania problemów oraz rozwijania gotowości do nauki, która ma trwać całe życie. Materiały Montessori są przygotowane w taki sposób, aby pośrednio pomagać dziecku w przyszłej nauce. Jest wiele ćwiczeń, których celem jest stopniowy rozwój i doskonalenie intelektu dziecka. Dziecko musi czuć się pewnie w otoczeniu, w którym się uczy.

Z tego powodu podejście Montessori koncentruje się na rzeczywistym treningu, który pomaga dziecku zapamiętać nauczoną lekcję i dzięki temu poczuć się pewnie z materiałami. Montessoriańskie podejście do nauki bardzo dobrze podsumowuje chińskie przysłowie: **„Słyszę i zapominam. Widzę i pamiętam. Robię i rozumiem”**.

Każdy z materiałów w klasie Montessori skupia się na jednej z cech. Na przykład Różowa Wieża zrobiona jest z dziesięciu różowych kostek różnej wielkości. Dziecko buduje wieżę umieszczając największą kostkę na dole, a najmniejszą na czubku. Ten materiał przedstawia pojęcie rozmiaru, ponieważ wszystkie kostki są takiego samego koloru i mają identyczną fakturę, a różnią się jedynie wielkością. Ćwiczenia Montessori w miarę możliwości izolują zmysły, aby uwypuklić jedną pojedynczą cechę. Dzięki temu dziecko łatwiej zapamiętuje, a w konsekwencji nabiera pewności siebie.

Obszar życia codziennego rozwija u dziecka potrzebę koncentracji, koordynacji i samodzielności. Ćwiczenia min. z pęsetą lub z nalewaniem wody zapewniają dziecku możliwość uczenia się koncentracji oraz pracy nad koordynacją. Umiejętności te dziecko rozwija i udoskonala dzięki powtarzaniu ćwiczeń według własnych zainteresowań. Natomiast ćwiczenia takie jak ubieranie lub polerowanie pomagają dziecku rozwinąć potrzebę porządku oraz samodzielności.

Przygotowane otoczenie jest przystosowane do potrzeb dziecka, dlatego wszystko co jest mu niezbędne znajduje się w jego zasięgu. Dzięki temu dziecko korzysta z materiałów, a następnie odstawia je na miejsce w takim samym stanie, w jakim je znalazło. Tak przygotowane otoczenie zachęca dziecko do utrzymywania porządku. Dzieci szybko zauważają, kiedy materiały nie stoją na swoim miejscu lub są niekompletne. Nawet trzylatki pilnują porządku w sali np. poprawiają zwinięte dywaniki lub prostują tace na półkach.

Małe dziecko potrzebuje poczucia bezpieczeństwa oraz świadomości, że jest kimś wyjątkowym. Jeśli dziecko czuje się bezpiecznie, uczy się radzić sobie z wyzwaniami życia z entuzjazmem i przekonaniem. Dlatego jeśli dzieci potrzebują pocieszenia trzeba im je ofiarować, natomiast kiedy pragną być pozostawione same sobie trzeba dać im przestrzeń, której tak potrzebują. Tak otwarta na potrzeby dzieci, pełna miłości relacja wspiera rozwój zaufania, poczucia własnej wartości i empatii. Dlatego Maria Montessori tak bardzo podkreślała znaczenie zapewnienia dziecku wspierającego otoczenia.

Grupa, w której znajdują się dzieci w różnym wieku, pozwala młodszym obserwować i uczyć się od starszych, podczas gdy starsi mogą wzbogacać swoje doświadczenia dzieląc się wiedzą z młodszymi. Trzyletnia różnica wieku jest ważnym czynnikiem w budowaniu poczucia społeczności, wspieraniu rozwoju poczucia własnej wartości oraz umiejętności komunikacji. Metoda Montessori pozwala dziecku rozwinąć szacunek dla indywidualnych różnic podczas zaangażowania we wspólną naukę. Dziecko potrzebuje również indywidualnej opieki i uwagi, dlatego edukacja metodą Montessori jest oparta na głębokim szacunku dla osobowości każdego dziecka a dzięki zrozumieniu, że każde dziecko jest inne jest w stanie dopasować doświadczenia związane z uczeniem się do indywidualnych potrzeb każdego dziecka. Każde dziecko może więc dojść tak daleko, jak poprowadzą go jego umiejętności i zainteresowania.

Dzieci w różnym wieku zajmują się innymi zadaniami, ale należy pamiętać, że dzieci w tym samym wieku mogą znajdować się na różnych poziomach procesu uczenia się. Jak napisała Maria Montessori: **„Dzieci muszą mieć wolność wyrażania siebie i w ten sposób wyrażać potrzeby i nastawienia, które w innych okolicznościach pozostałyby ukryte lub stłumione w otoczeniu, które nie dawałoby im możliwości spontanicznego działania.”**

Małe dziecko potrzebuje harmonii między wolnością a ograniczeniami. W otoczeniu Montessori dziecko może swobodnie wybierać sobie pracę, swobodnie decydować ile czasu chce przeznaczyć na dane zajęcie oraz wybrać miejsce gdzie chce to zajęcie wykonać. Jest w ciągłym ruchu, ponieważ nie jest przypisane do ławki. Nie powinno się wymagać od dzieci, by siedziały z założonymi rękami i obserwowały świat, ponieważ odczuwają one potrzebę fizycznej i umysłowej aktywności. Wolność, którą cieszy się dziecko początkowo może sprawiać wrażenie chaosu. Jednak przy bliższej obserwacji można zauważyć, że każde z dzieci koncentruje się na własnym zajęciu, a w sali panuje całkowity porządek. Ograniczenia Montessori są takie, że w sali znajduje się zawsze tylko jeden egzemplarz każdego ćwiczenia. Dzięki temu dzieci uczą się cierpliwości i czekania na swoją kolej.

„Wynikają z tego ważne umiejętności społeczne. Dziecko zauważa, że musi szanować pracę innych nie dlatego, że ktoś mu kazał ale dlatego, że jest to rzeczywistość z którą ma codzienny kontakt”.

Dziecko nie ma narzuconych żadnych innych ograniczeń, o ile nie zakłóca dynamiki grupy. Maria Montessori opisała swobodną klasę jako: „salę, w której wszystkie dzieci poruszają się w sposób użyteczny, inteligentny i swobodny, nie popełniając żadnych niegrzecznych czynów”. Jeśli dziecko przeszkadza innym, jego działania są powstrzymywane, a ono samo zostaje skierowane do bardziej celowych zajęć. W ten sposób: „dziecko uczy się zachowywać i poruszać w sposób swobodny, co będzie dla niego przydatne również w dalszym życiu. Choć jest jeszcze dzieckiem, potrafi zachowywać się swobodnie ale grzecznie”. Ta swoboda z sukcesem promuje indywidualność, samodyscyplinę, koncentrację i pozytywne interakcje społeczne. Jeśli dziecko ma być przygotowane

do spełniania wymagań życia trzeba rozwinąć w dziecku potrzeby zarówno fizyczne, intelektualne, jak również potrzeby społeczne. **„Jeśli otoczenie dziecka odpowiada jego wewnętrznym potrzebom, wszystko to dzieje się po cichu, w niezauważalny sposób”** wyjaśnia Maria Montessori.

W prawdziwym otoczeniu Montessori dziecko rozwija podstawowe cechy charakteru, takie jak: wolność, koncentracja, samodzielność i samodyscyplina.

Maria Montessori odkryła, że bezpośrednie słuźenie dziecku nie jest tym, czego ono potrzebuje, a pomaganie mu stanowi w gruncie rzeczy przeszkodę. W wyniku tego odkrycia przygotowane otoczenie Montessori pozwala dziecku na swobodne działanie zgodnie z jego inicjatywą i zaspakaja jego potrzeby poprzez jego własne działanie. Maria Montessori wyjaśnia, że: **„otoczenie na pewno nie odgrywa roli drugorzędnej w fenomenie życia; dziecko nie rozwija się dzięki pożywieniu czy oddychaniu ale dzięki ciągłemu rozwojowi swego potencjału, ponieważ rozwija się w nim ziarno życia”**.

Bibliografia:

- „Odkrycie dziecka” Maria Montessori
- „Chłonny umysł” Maria Montessori
- „Sekret dzieciństwa” Maria Montessori
- „Metoda Montessori” Maria Montessori
- „Montessori – podejście współczesne” Paula Polk Lillard
- „Od urodzenia buduj podstawy życia twojego dziecka” C. Ramey and S. Ramey

